

ШЫНЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 224 (10516)

1977 чыадың сентябрь 23, пятница

1925 чыла үлдөвлөтүттөгү

Өртөө 2 өп.

Вьетнам Социалистик Республиканың Президентизи эш ТОН ДЫК ТХАНГГА, Вьетнамның Коммунистик Партиязының Төп Комитетиниң Чингине секретары эш ЛЕ ЗУАНГА, Вьетнам Социалистик республиканың Национал хуралының доктаамал комитетиниң Даргазы эш ЧЫОНГ ТИНЬГЕ, Вьетнам Социалистик Республиканың чазааның Премьер-Министри эш ФАМ ВАН ДОНГГА

Өргэм эштери!

Каттышкан Надиялар Организациязының кеңсигүңгө Вьетнам Социалистик Республикасының хүзүң арга-биле Силерге болгаш силерниң өмүзүңерге акы-дуумалыкы вьетнам улусу чүрктен ханымдан байыр чедирдиңер. Ол төөгүтүг болушкунуң болза делегей ареназыга вьетнам нурунун хоюду баугаар арелерин халдырар дээш вьетнам улусун, социалист дөм каттыштыргалыкы чурттарымыз үр болгаш кылымак демселелни түңдөң болтур.

болу берген Вьетнам Социалистик Республика акы-дуумалыкы социалист чурттар-биле, бистик планеманын тайбыга ыңайылдык бүгү күрүңер-биле кады бүгү-ниги тайбыны болгаш айым чок чорунту бажыларыңа, делегейни кады ажалдамызгазын хөгүңдерниң чогадыкчы салымчыкымын ийергерине чаа калбак аргаларың болу берген.

Тайбыга ыңайылдык даштык поллитикамы боттандырып чорударыңа хөргөңгө, социализм тургузушкунуңа улам ыңай чедиршиңер Вьетнам Социалистик Республикага күндүзиң.

Л. БРЕЖНЕВ, А. КОСЫГЫН.

1917-1977 Күскү хову ажылдарын Октябрь 4-ке чедир доозар!

ШАЛЫПЧЫ АЙНЫ ТҮҢНЭЭШ...

СЭКП Тыва райкомунуң бөрүзүдүн болгаш райүкүмунд каттышкан хуралына мал чөмүни белеткелениң таламы-биле шалыпчы айны түңуелди үндүрген. Районга мал чөмүни белеткелениң шалыпчы айны чартаан соода партия организациялары, колдо Советтериниң күүскомнары, совхозтарны директорлары, профессионалнын ажилчы комитеттери болгаш өске-даа хой-ниги организациялары мал чөмүни белеткелениң ажалдан тураар бригадалар, аделопар, агрегаттар болза тус-тус икчилерини орутууда организация болгаш политиктиң ажалды күштелдирген турган. Ооз түңуелден районхун мал чөмүни белеткелениң ажалдан тураар кижилер, суурларын чуртаткылары, район төвүнүн албан организациялары шалыпчы айга багай эвес киршиңер.

41941 тонна силос, 1102 тонна витаминниң сизген даганын, 146 тонна бодук-бүрүтүү ийиниң малазыга белеткээ. Ол үеде калбарган социалист чарышка эки түңуелди «Революциянын чалбымы», «Коммунизмни хересин» совхозтар болгаш Көдө ажылагыш дүрүкүда станцияны чедип алганнар. «Революцияны чалбымы» совхоз мал чөмүни белеткелениң чөмүндө иштерге 104 хуу күүсеткен. Севаж салырым 128,1 хуу, силос салырым 100,9 хуу, витаминниң сизген даганы белеткээрин 82,5 хуу күүсеткен.

«Россия» болгаш «Коммунизмини хересин» совхозтар бо чылдын бир-ле дугарында севаж салырым чедиршиңер чорутканнар. «Россия»-1473 тонна, «Коммунизмини хересин»-1036 тонна севажты салып, плавниң дагалдарын күүсеткен. Витаминниң сизген даганын белеткээриниң таламы-биле ССРС-ниң 50 чыла аттыг совхозту сизген даганы белеткээр аргалыкында коллективниң тилкени деп санааң, ол коллективе социалист чарышты тилкениң биле дипломну 50 акша шаңалым-биле кады тымыскаң.

Мал чөмүни белеткелениң шалыпчы айында С. К. Тога аттыг совхоз болгаш Хову-Акс суур, Эгес көдө Советтери бар аргалары, икки болгаш техника күжүн четке акылгаң ийлааннар. Чон ортузунга организация болгаш политиктиң акылды көпкөдү, социалист чарышты чогуур үеде тундөңвей келте.

К. ЕНЗУК

ЫНЧААР КҮҮСЕТТИНЕР-ДАА

Эрткен күш берсе-даа болгаш болза, малчыларыны кылмаккай күш-ажылымы түңуелден чартык чылды мал бажың өстүрүшкөн планшары күзүн айы-биле күүсеттиңер. Өндүрүш болза чартык чыл соода чамдык бөргөскөр тавактың белден дөңүн фактылар баданын турар. Ону акып өргөшкөн аргалары бар.

Райондуң акыл-шылдары 1977-1978 чылдарыны соок ыкмалдан ийитилин малын очка-менди, хүр ажыраар дээш малга бажың чөм-суурну тургузарыңа чо чылдын белке көдүрүшкүңүг кирген. Ийитиле-биле 1600 тонна бодук мал чөмүни белеткээр планшын. Ол планшын тус-тус ажалдагыйлаарга, бригадаларга, бүдүрүгө, албан организация чөмүндө хуунап берген. Акылдын теминиң болгаш шылдары багай эвес. Республида чарлаттыңан шалыпчы айларын ийитиле муруну зонада турар районларын

ийи улаа тилкениң болуп СЭКП обкомунуң, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелин, обкомунуң улам болгаш ВИКСМ обкомунуң шилдиктер Кызыл түгүн чаалап ал келген. Мал чөмү белеткээриниң хөргөңгө «Малчы» совхоз эки түңуелдерин чедип алган. Ийитиле күрөкчүлериниң санап кылган, күш-ажылы организастарын экижилди, темини дүрдөңдеткенин түңуелден совхоз 1000 тонна сизген белеткээр турган, сентябрь 15-те 1008 тоннаны белеткээр азы планшын 100,8 хуу күүсеткен. Бо чутуга херекке ук совхозтуң Ак-Чыраада сизген бригадала (бригаданы С. Сайын-Маалдыр). № 1 хову-трактор бригадала (бригаданы К. Саая), № 3 хойжу бригадала (бригаданы А. Кара-оол) шалыпчы үлдө-хөргөн кирген. Ол ичин совхозтуң ачы-ажы хойжу бригадаларына малчыны Х. Салчак, У.

Донгак М. Баче-оол, Т. Салчак, О. Самбар-оол, К. Удүк болгаш өскер-даа 5-5 тонна белеткээр планшын 9-16 тонна чедир күүсеттиңер.

Райондуң бүдүрүгө, албан организацияларын 125 тонна сизген белеткээр планшын. Ону өй-шаанда кылмы доозар дээш күштурга кылдының коллективни, район, өң кылдың, амдылар халдырылган комнады, райүкүсүм коллективтери ажалдык ажалдан, планшарын ажыраң. Бо ажалды райондуң ажилчи чондарының икки дөңдөлөөс арга чок. «Малчы» совхоз ам-лаа 200 тонна сизген белеткээр хуууелген. «Мөгөн-Бүрөң» совхоз мал чөмүни ийитиле-биле бо хуууелде 58 хуу күүсеткен. Ийитиле-биле район хүлде 30 тонна сизген белеткээр турган планшын октябрь 1-ге чедир аман-ла күүсөөдөрнү хүлөөшүн турар.

А. А. ГРОМЫКО

А. А. ГРОМЫКОҢ НЬЮ-ЙОРКТА УЖУРАЖЫШКЫНАРЫ

СЭКП ТБ-ның Политбюро кеңсигүңү, ССРС-ның даштыкы херектер министри А. А. Громико Филиппиның даштыкы херектер министри Фелеке Гедле-Гюргис-биле сентябрь 21-де ужурашкан. Эвилек байдалга эртек бөсөдө үезинде кайныгыла-даа сонугаралдык өзүн каш айтырылганы, он ийитиле совет-эфоп ийи таламды харылаалар-биле, Африка рогунун районуда байдал-биле болгаш КНО-нуң Кол Ассамблеязынын амгы сессиязынын ажалы-биле холбашкан айтырылганы чугаалдык көргөн. Ийи чурттуң найрадың болгаш кады ажалдагыйлазын улам ийиди

хөгүңдериниң база бажылаарынын чутуга улуг-дузазын бөсөдөн киржикчидери олжалда дөңдөлгөн.

А. А. Громико Ираншын ийиди чоруп турар даштыкы херектер министри А. А. Халлабарын хүлөөп алган. Бөсөдө үезинде совет-ираң харылааларынын чамдык айтырылганын, а ол ийитиле КНО-нуң Кол Ассамблеязынын амгы XXII сессиязынын ажалыга хамаарышкан чутуга айтырылдар таламы-биле санал-онал солкумалам болган.

(СЭТА).

ТЕЛЕВИДЕНИЕ ДАМЧЫДЫЛГАЗЫНЫҢ «ЭКРАН» ДЕП СПУТНИГИ УЖУДУУШКУНДА

Червин кылымал спутниктерин ажалдан тургаш телевидение дамчыдылганын улам ыңай хөгүңдериниң программазын баугаар 1977 чылдын сентябрь 20-де Совет Эдилениң телевидение дамчыдылганынын «Экран» деп спутниги салып үндүргөн. Төп телевидениип өңүг болгаш ач-кара программаларын дөңдөлөп хөмчөөлүк чалгыларга Сибириниң болгаш Иракын Соңу чүктүн чуртаткычлы суурларында хүлөөп ал турар аппараттар четкиңге дамчыларын халдырар ретрансляция аппаратуразын ол спутникте тургускаң.

хөмчөөлүк долганыр доктаамал орбитала чөмкүшүлүштү салып үндүрген: — Чер кырдыңал ыраа—35560 километр; — Черин долганыр үези—23 шак 45 минута; — орбитаның ийленчөз—0,4 градус. «Экран» деп спутникте тургускаң аппаратура болур чогуур-биле ажалдан чорур. Командыла-хөмчөөлө комплексини спутникти башкарылганы боттандырыш турар. «Экран» деп спутник «Сташционер-Т» деп делегейниң регистрация индексиг.

(СЭТА).

1917 ОКТЯБРЬНЫҢ АЧЫЗЫНДА 1977

ХОВУ-АКСЫ

«Тыва кобальт» комбинаттын коллективни Улуг Октябрының 60 чылыңга алдар кылдыр алган социалистик хүлээлгени күүсеткениниң дугайын сентябрьның эгезинде рапорттаан. Ажылчынарның, инженер-техниктиң ажалдакчыларның тилкениң, чогадыкчы ажылының, иурлавыларын долузу-биле ажылаанының түңуелде чурттуң металургия бүдүрүлгелеринче үнелик концентратты хүлээлгеден ажыра чоруткан. Технологтуг аргаларын, чаартыкчы саналдарынын түңуелде руда таламын болгаш өн металл алыры көвүзөөн. Хүлээлгеден ажыра хөй-хөй продукция бээр дээш чарыш комбинатта үргүлчүлөп турар.

ЧӨӨККҮ ҮЕДЕ

- Ажылчынарны ажалдаар байдалың өңкөзүлүп, бүдүрүгө культуразын улам белдир.
- 540 ажилчыны, оон ийитиле ааг дөңдөлөө—200, даг-металургия негизге—240 ийитиле мергежилди белдир. 750 ажилчыларын немей белеткээр.
- Бүдүрүгени автоматчылдар болгаш механизастар ажалды үргүчүлөү.
- 140 орунуг урутар салып болгаш 50 орунуг лес-салды, 320 олуттуг школары, бир университет болгаш 60 класс кыргачунар-бажыны туудар.
- Коммунист күш-ажылдан коллективни болгаш шалымчак деп атал шымчөмөгөңгө 1300 ийитиле хаара туудар.
- 250 муң акыг дөрбөлчү метр куртгада төлүүн ажалдакка кирер.
- Чылдың-ла муң ийитиле экономиктиң билгешколларынга хаара туудар.

МЕТАЛЛУРГТАРНЫҢ КҮШ-АЖЫЛЧЫ КӨДҮРЛҮШКҮНҮ

Бистин чурттуң бүгү-ле металлургы-биле бир дөңөй. Тываның өңүг металлургияны баштайтын — «Тыва кобальт» комбинаттын ажалчыларын, инженер-техниктиң ажалдакчылары болгаш албан-даакчылары ССРС-ния чаа Конституциязынын төлөвилени улуг сонугарал-биле танып чурттар. Тыва металлургы СЭКП ТБ-ның Чингине секретары, ССРС-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы эш Л. И. Брежневтиң СЭКП ТБ-ның май (1977 чыл) пленумунга чутаазына айыттыңан чүдүлери болгаш түңуелдерин бүрүнү-биле чуудулуштуң. Коммунист партияны болгаш Совет чазактын ийитиле-лаа, даштыкы-даа политиканы долузу-биле дөңдөлөп туралар. Олар Улуг Октябрының 60 чыл ийитиле алдар болдурган күш-ажылчы чедиршиңер дээш социалист чарышты улам кылартып, боттарына белке хүлээлгелерин алганнар. Хову-аксының партиянын XXV сессиязынын төлөүлүг ийитилерин, ону беш чылдын ийитил чылдын дээлгаларын долузу болгаш ажыра күүсөөдү дээш хүн бүрү чогаалдыкчын тыгынчар өзү-биле ажалдан, багай эвес түңуелдерин чедип ал турар.

«Тыва кобальт» комбинаттын коллективни Улуг Октябрының өбилейинге алдар кылдыр, бүдүрүлгени ажалчыларын улуттар болгаш продукцияны шыңарып экижидер дээш Бүгү-өйлөдүң социалист чарышты карышкан ажалчылар болушкунуңа баа берген. Чылдың-ла муң ийитиле экономиктиң камналганы алдыр турган, ону ам 81,6 муң рубль кылдыр күүсөдүп алган. Энергия болгаш материалдарын камнап алдырыш айтырылары социалист хүлээлгенин көл чөмүң чөдүрүлгөн. Бо чылдың чөдү айларында 21 тонна аммактын камнап алдыр турган болза, херек кырдында 68 тонна, 200 муң киловатт-электрик энергиянын орунуга —1,5 миллиард киловатт-шакты камнап алган. Ол ийитиле хөй хөмчөөлүк маңылынын, цементни камнап алган.

Устүңө айтылганын чедиршиңер оон-даа улуг бөөлү бурун билер бис. Чүгө хөргө, хөй хөмчөөлүк, эки шыңарлыг продукция бөорини арга-хөмчөөлөрин ам-даа чедир албай турарымыз айтыр хөргө. Ийитиле сөө айларын түңуелдерин баугаар социалист хүлээлгелери база лаян эле көрүп, чыл төңгүңгө чедир оон-даа эки үр-түңуелдерин чедип алдыр дээш боттут хөмчөөлөргө ажал бис. Ийитиле комбинат-биле хөргө-

лештир оон бүгү чөдөр боттарынын социалист хүлээлгелерин чедиршиңер күүсөдүп турарын көргүзүп болур. Ол бүгүгүн түңуелден комбинат өбилейин чылда кажангазын ажалдан-даа артык чедиршиңер ажалдан турар. Оон берип турар продукциянынын шыңары база өңкөзүп болгаш чуулбур чарылаалардан карадык хөмчөөлө баа чүгө ажыра муң рубльге ажылаң.

В. ЖЕСТОВСКИЙ, комбинатта партиом секретары.

БАЙЫРЛАЛ ШИҢЧИ КИИРЕР

Бүгү совет улустуң амдыралында найгамчык болушкуннарны хүннери чөмкүшүлгөн. ССРС-ниң Дээди Советиниң октябрь 4-те чылгыр элчөк чөк сессия Совет нурунунуң чаа Конституциязын хүлээп алыр. Улуг Октябрының 60 чыл болур улуг өбилейи оон дараазында келер. Бо ийи улуг болушкунуңу совет ийини, өг-буле, хоорай, суур болгаш коллективне бүрүң бүгү улустуң чай-йымчак байырлыгы ийилдир дөңдөлгөн эрттирер.

Амгы үеде ол байырларда бүгү тала-биле эки түңуелдериг ужуражык дээш белеткелдер, бүгү чурттаазы ышман, бистик республикада калбаа-биле чоруп, амилчы чоннарны, коллективне бүрүңүң улам сорук кирип турар. Байырларга политиктиң, ажал-ажылы белеткелдер-биле кады хоорай, суурларын чаагыйжылдар, байырлар аян-шынчи кир шимеп дерик, кыску ыш олутулгазын чорудаар дээш белеткен ажалдыра база чоруп турар. Ол чөре чөптүг, чүгө дээрге алдыкы болушкуннарны байырларды бистик нудумчуларымыз-ка болур болгай.

Нүсүк чаагыйжылдыг болгаш хоорай, суурларымыз байырларга белеткээр — өбилейге утуштур чыл эгезинде алган социалист хүлээлгелерин кезээ, чазын эгелеп каан ажалдарын дозуушкуну болур. Чаагыйжылганын часык болгаш чайгы үезинде республиканын хоорайларыны, суурларыны улуг ажалдыр кылдырган болгаш хөй санын ыштар, чааң үнүштер, чөкөштер, сизгенер тарыттыңан.

Бо таламы-биле найысылал Кызыл өскөлге үлгер-чижөөн көргүзүп турар. Часык үеде 23 муң амыг ыштарын, чааң үнүштерин, 7,3 муң дөрбөлчү метр газоннарга сизгенерин, хөй чөкөштерин тараан. Чайгы ажалдан экинжиңинден Ленин шөлү, Бай-Хаак аллеясы, йөвүрүг чанында, лаан аксында секерлер хоорайныкы өңүштүг черлери аларган. Чаагыйжылганын болгаш ажалдылаттынган нудумчуларын, остановаларын, бажынар дөңдөлгөүлөрүнүн саны нөүзүдүн. Чайгы үеде мал-ивал болушкуннар-биле адаттыңан нудумчу байырларын беш улуг белеткелди эрттиргилсэн.

Ол ышмаңар хоорай, суурларын чаагыйжылдыгын Бин-Хем, Кызыл, Эркин райунусунар, Ан-Довуар, Туран хоорай, Хову-Акс суур, Сарыг-Сеп, Шенгээр, Алдан-Маалдыр, Чааана, Дүрген, Илчинеа көдө Советтер экинжиңдерин чедип ал, анза ажалчы чоннарны, коллективтерин калбаа-биле кириштирген.

Улуг өбилейге утуштур чөмүр өвөсте бөзин чаагыйжылдыга айтырыкчы чогуур кичээлге салбас, хөй-ниитиниң киришкелгенин организаставас, бар арга-курлавыларын четке ажылабас чамдык чер-чер Советтери бесте ам-даа бар. Моон мурунуда чылаарда-ла каш улаа шүгүмчүлөдүн ийген Суг-

байырларга байырларга байырларга чурттанчылыг черлери белеткээр бичиң, үрүмке чүдүлдөр чедир ылазыллаттыңан турар ужурулу. Ол дээрге нудумчуларга тарыыр үнүштер, оларны арылгаш алтары, бажың, херим бүрүңүң чуулгал, бодуру, аян-шынчилик чөк черлерин немей кылыр, хоорайларын, суурларын, нудумчуларын, бодурулгелер, организация бүрүңүң оран-башымын байырларга каастап шимээр дээш өске-даа чүдүлөр ылап доозарттыңан турар дээш ий-дүр. Дөңдөлгөлдү болгаш тураскалдыг бугу черлерин байырларга чедир септеттиңер, дерик каастаттыңан турар ужурулу.

Юбилейге утуштур хоорай, суурларын чаагыйжылдар, байырлар аян-шынчи кирир таламы-биле чер-чер Советтерин, хөй-ниги организацияларынын нуру-кунд улуг сорулгалар турар турар. Анза көрдүңен экиш-хөгүңчелери, коллективтерин иурлавыларын шың ажалдыра-биле кады, ажалчы чоннарны камнап киржилгенин организастаң, шөптөзшөмүниң, өскөскөшүн черүдүп тургаш, бо сорулганын чедиршиңер ийитилерип болур. Ийитиле өбилейдиң чылда бүдүрген ажал-хөргөн чаагыйжылганы улам экинжиңеринге улуг ийди болур. Ийитиле бөжө кымувусту, арга-иурлавымыз салырымыз ужуру-дэа ыңа.

Бажы, Ий, Зэрбөң, Баян-Көл, Кызыл-Чыраа, Арыг-Бажы, Хорун-Даг, Чаа-Суур, Ан болгаш өске-даа чамдык көдө Советтер амга чедир чогуур түңуелдерин ийитиле болгаш боттарының дөңдөлгөүлөрүндө суурлар чаагыйжылдыгына бо чыл-биле база-ла эки түңуелдерин чедип албаан. Оон туржун районнар тептери Чааана хоорайнын, Самгаалай суурнуң арыг-шеверин, чаагыйжылдыгыга багай дээр дугайында шүгүмчүлөдүң чагаалар редакцияга удаа-дараа көзүп турар.

Хоорайларын болгаш суурларын чаагыйжылдыгында кылыр чүдүлдөр, ам дөңдөлгөлдөр деп турарымын байырларда-биле холбөштур, ажык улуг болгаш хөй, слар суур, хоорай, квартал, нудумчу, организация болгаш өг-буле бүрүңүңге хамаарып турар. Айтыгыр болза чурттанчылыг черлери чүгө кыску бөккүзүрүмден арылгалары, ыш, чааң үнүш олутулгалы, аар-саар септелгелер-биле кызыгарлаттыңан турар. Оң-биле кады байырларга хоорайларын, суурларын үлгелерлү белеткээр, көрүштүг кылдыр каастап шимээр ужурулу бис. Моон ужурунда хоорайлар, районнар, суурлар болгаш көдө Советтериниң нуру-кундалы, чаагыйжылдыгы таламы-биле доктаамал комиссиялар, санитар албан черлери бо таламы-биле тодаргай планнарны, хөмчөөлөрин ажалдан ыңгаал, дээр ботландырып эгелери чуулга. Бо айтыгыр СЭКП обкомунун, республиканың Министрлер Чөвүлелинч байырларга белеткелдер таламы-биле хөмчөөлөрдө база көрдүңен.

60 ХАРЛААР СУУРУМ

Филип Михайлович Огнев деп орус тараптан Таады-Уулашкы өрөөнгө 1907 чылда келген джигер. Огневка деп суур оон фамилиясынан укталган. Хэрлүг-Баалык, Баян-Тала, Оваалыг-Арт ичкээр чурттан чоралат тыва араатар Огневке биле танышкы, өштүкөжө берген, ошу Дукут-хлеб деп шолалам алган, анда Филип Михайлович ажиммас, харин шолла алганына чоргалары-нар аяшыг турганын Зер-Дамзынын огул Кыргыз Буяба менсэ чугалап чорайт.

1917 чыл. Делегейде эң баштайгы социалистик күрүленип тургустунган чыл, мынаарда Огневка (Хову-Акс) суур Октябрьдин эге чылында үндөөлөтүлгөн эгелден. Совет куруве хэргүдө талас-биле түс-түс чылдарда өртөр орукту 60 чыл иштинде өрткөй болгач. Коммунисттик партияга баштайгы уезду-түс коммунисттер бурунгаар-лаашкымын темпик ол хире дүргө бооп турар.

Баштайгы бажычын 60 чыл бурунгаар туткан Огневкага (амгы Хову-Аксга) амыдыралдык шапкын баамышын

хөрөңпал болдум. 1950 чылдан бээр геология институтке аскөп-паязынга амылдап. Терези чуртунга кобылать комбинаттын кадрларын берип турар «Тыва кобылать» комбинаттын колдонулуучу иштөө үчүгү кириштигерери менсэ өөрүчүг-дүр.

Комбинаттың хай чылдарда амылдарын хандырар, руда кураларын көздүгөрү дөш амылдап турар бис. Планын дөштөөмүз доктаамал ажык күздөнү турар-лаа бис.

Көшкүр арааткы огулу ду-алакчы амылчындан чер үт-төрүнүн мастерынче хедир өөрөдүн каап орус өштүкө-рөм — бригадир Сергей Ко-валюк, мергежилдик амылчы-нар Александр Семкин, Ва-лентин Михайлович, Николай Васильевич олога өөрүгөс ар-гам чок. Октябрьдин амылда-да, орус өштөрүмиз дуаалы-биле Төрөн чуртунга элек коболгом баралатгыр — менсэ монсө аас-кежиңи.

С. ТУМЕН-ХОО, Ленин болгон Хундуулдин Демдэ өрдегешин ашкө-чиз, уугу мастер.

С. ТУМЕН-ХОО

ЧАА МЕРГЕЖИЛ КИЖИЛЕРИ

Эртем-техниктик революция-нын үнөлдө сайыррапгы дер-гер-хереседер-биле хандыр-тынган бугурутте — Тыва кобылать комбинаттын херө-жөк амыл-ишчилери нарын апараттар, машина-техника-да амылдап, онгу беш чылды ийги чылында боттарыны күш-ажыкчы уулу ийрип турарлар.

Бо бугуруттеги үндөни-талаа салкып, аям-бүрү мергежилдерин чедип алган болган кобылать комбинаттын кадрларын амылчыныры наппар Көк-кыс Баян, Мария Саражаков болган өскө-ле-даа хамааркыр.

Кобулать концентраттын чуртун бээр бугуруттеги төп чери гидрометаллургия пө-лийн амылчыны Кама Намы-лова Монгуш баштайгы тыва херөжөк металлург болуп тур-рар. Ол Тыва АССР-нин Дээш Советинин депутат хуулаге-аян эки күссөп турар. К.

ТУК — БИСТЕ

Чекте чарыштын үнөлдөрүн үндүрүп, оон урс-түнөлдөп болурунче уугу кыш-кей салгы турар бис. Ай сайында-ла пөх комбинаттын хураалыга түндөлдөрүн үндүрүп, тилекчилерин толгардып, оларга кыдык-кыдык шапаларын тывсырын шийтирлетип турар. Ол үдө моральдык шапала-мынгалар уугу көчүргөй салыр.

Чарышын бүтү кижилерин аара тудуп, организм-техниктик хемчеглерин ап чорут-канынын түнөлдө пөх коллективин кежишкери багы өвөс түндөлдөр чедип ап турар. Бо чылдын сес айларында белед продукция бээршин планын пөх 37 хуу ажык күсеткин Күш-ажыкчы бугурутчулу 32 хуу улагтың.

Уугу Октябрьдин 60 чылынга алдар кы-дыр алган хуулагеаян хууладан эрте күссөдүн шыдар бис.

М. ЛАЗАРЕВ, гидрометаллургия пөгийн начальныгы.

ТУК — БИСТЕ

Комбинаттын гидрометаллургия пөгийн коллективин Уугу Октябрьдин 60 чылынга күш-ажыкчы чедикшикер-биле уура-жыр дөш чарышка киришкылап, бугу-рутте-экономиктик чоруткүгөрүн ашкө-лдөп, чыгыс-даа коюдуңгай киж, бригада, узактон чон болуп дөш демисейин тур-рар. Чекте кол-кол беш техникотугу бол-ган 5 дуаалык бригадалар боттарыны араалды база чарыштың. Ичкээрге бисте пөх комбинаттын кол-кол пөккөр-би-ле база чарыш турар. Гидрометаллургия пөги бо чылдын бирги чартында төнө-лөч болган. Кызыл тук баа өрткөткө белектер-биле шийтегиле. Техникотугу пөк-көрлөп — мастер В. Пестеротуп ууурткан бригадалар тивлекчи бооп үнөп. Уугу апар-таткы коммунистер А. Серебрянников, О. Кызыл-оол болган өскө-ле-даа бригад-анын кежишкери ардында чарыштын мурнуку олурунда чөри турарлар.

ЧУРУКТА: К. ДОМКА огулу бис.

А. АИРНИҢ ФОТОСУ.

ТУК — БИСТЕ

Чекте чарыштын үнөлдөрүн үндүрүп, оон урс-түнөлдөп болурунче уугу кыш-кей салгы турар бис. Ай сайында-ла пөх комбинаттын хураалыга түндөлдөрүн үндүрүп, тилекчилерин толгардып, оларга кыдык-кыдык шапаларын тывсырын шийтирлетип турар. Ол үдө моральдык шапала-мынгалар уугу көчүргөй салыр.

Чарышын бүтү кижилерин аара тудуп, организм-техниктик хемчеглерин ап чорут-канынын түнөлдө пөх коллективин кежишкери багы өвөс түндөлдөр чедип ап турар. Бо чылдын сес айларында белед продукция бээршин планын пөх 37 хуу ажык күсеткин Күш-ажыкчы бугурутчулу 32 хуу улагтың.

Уугу Октябрьдин 60 чылынга алдар кы-дыр алган хуулагеаян хууладан эрте күссөдүн шыдар бис.

М. ЛАЗАРЕВ, гидрометаллургия пөгийн начальныгы.

Оюл КОРОДА

НЕМЕЛДЕ ПРОДУКЦИЯ

«Тыва кобылать» комбинаттын шугуу-биле Тыванын алыч-аныч черлеринде үнөлдө металлдарын база кызыл, туп турар. Нарын болган Ай-на алыч уургаларында ийи бригада алычтын казын, а Терези-Халанын металлургия заводунда монгуш-суун бугурутуп турар. Ина руданы амы үдө амык ара-биле ап турар. А амы беш чылды төчүздө ону чер иштиндеп казып алгыры-ке шийлирин төнөлдөп турар. Мынган онгу беш чылды төчүздө монгуш сууну тывыжын 25—30 хуу улагытар аргалык болуп. Бугурутте чери продукция сайгарынын планын чедикшикери күссөдүн, ай, квартал планынын руда казырында-ла, продукция бөринд-даа талаалы-биле дөдүр болган ажык күссөдүн келген. Коллективте Уугу Октябрьдин 60 чылынга күш-ажыкчы чедикшикери сөпсөөри дөш чарыш

калбарган. Эрүмчкчалер А. Николаев, Д. Бай-Кара, В. Егөвдө, А. Поломонников болган өскө-ле-даа бугуруттеги хөвчинаны апарган, хуула планынын ажык күссөдүн турарлар. Олар — чарыштын доктаамал муралчылар.

«Тыва кобылать» комбинаттын оон өскө бир олзагай продукция база бар. Ол дөрге, мынган, металлдан болган үнөлдөп аштарган чаам, кылган чүүл-бүрү белектер-лир. Бо чылдын ийги чарышын ашкө-лөп пөхи алгыч болган чарыш-хереседерин эштеп, тургузар деп турар. Амы үдө чад белед төнөлдөрүни кылагын, бадыйлап болган оларын менсэ бугуруттеги организмастар деп турар. Чедикшикерины Хову-Аксмын, республиканын өскө-даа черлерин чуртаткычыларын бажыларын алап бо-ла кыры боуп. Кеир үдө ураң-чурала, сивалы-ге чүүдөрүн бугурутуп улам көүдөлдөрүн ком-бинаттын социал хөждөдө планында көрүп турар.

Шөвөрлөрин удуруткучу Н. Чыргал-оол, мастер Евгений Абдулла, Валерий Михайлов болган өскө-ле-даа амылчында мынган, чута хола-честен амы-буру ураң-чуралагыл белектерин кылып турарлар. Бичи-даа болса, ол коллектив бөдүнү мурнунда салган сорулганы күссөдүн, чедикшикери амылдап турар. Кеир үдө оон продукцияны комбинаттын хедери, алыч-организаця черлерин бажычынын класт-ши-чээр.

ЧУРУНТА: Терези-Халанын монгуш суу бугу-руттеги коллективте муралчыларын би-разын, амылчыларды өштөкчын В. Н. Борчагы-на.

А. ЗАЙЦЕВИҢ ФОТОСУ.

калбарган. Эрүмчкчалер А. Николаев, Д. Бай-Кара, В. Егөвдө, А. Поломонников болган өскө-ле-даа бугуруттеги хөвчинаны апарган, хуула планынын ажык күссөдүн турарлар. Олар — чарыштын доктаамал муралчылар.

«Тыва кобылать» комбинаттын оон өскө бир олзагай продукция база бар. Ол дөрге, мынган, металлдан болган үнөлдөп аштарган чаам, кылган чүүл-бүрү белектер-лир. Бо чылдын ийги чарышын ашкө-лөп пөхи алгыч болган чарыш-хереседерин эштеп, тургузар деп турар. Амы үдө чад белед төнөлдөрүни кылагын, бадыйлап болган оларын менсэ бугуруттеги организмастар деп турар. Чедикшикерины Хову-Аксмын, республиканын өскө-даа черлерин чуртаткычыларын бажыларын алап бо-ла кыры боуп. Кеир үдө ураң-чурала, сивалы-ге чүүдөрүн бугурутуп улам көүдөлдөрүн ком-бинаттын социал хөждөдө планында көрүп турар.

Шөвөрлөрин удуруткучу Н. Чыргал-оол, мастер Евгений Абдулла, Валерий Михайлов болган өскө-ле-даа амылчында мынган, чута хола-честен амы-буру ураң-чуралагыл белектерин кылып турарлар. Бичи-даа болса, ол коллектив бөдүнү мурнунда салган сорулганы күссөдүн, чедикшикери амылдап турар. Кеир үдө оон продукцияны комбинаттын хедери, алыч-организаця черлерин бажычынын класт-ши-чээр.

ЧУРУНТА: Терези-Халанын монгуш суу бугу-руттеги коллективте муралчыларын би-разын, амылчыларды өштөкчын В. Н. Борчагы-на.

А. ЗАЙЦЕВИҢ ФОТОСУ.

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

СОЦИАЛИСТИК НАДЫ АЖЫЛДАЖЫЛГА
БЕРЛИН. ГДР-нин 30 министрөөлүгү болган иям-бүрү амы-агыи организаци-ларнын 380 эртем-ишчилел төптөри Совет Эвилелинче эр-тедилери-биле сары кыды ажылап турар. Палимер ма-териалдардан пөстү алып та-лаалы-биле ийи чуртунга тус-кай эртемчилерин амыл-дап кылган технология республиканын бугурутте чер-леринде күш-ажыктын бугурут-чүдүн ийи катап улагычыар аргын берген. Программалык-тынган бажырагыи станок-лары ажылап кымырын дугайында кыды кылган дугу-рттуга баулар СССР-де белед продукция тургаларын 90 хевирин, а ГДР-де 40 хевирин тургуза берген. Ол талалы-биле совет болган немт тускай эр-тедилерин кыды ажылда-жылган белек мергежилдик инженерлерге 400 муш шактың амы үдө кыды берген.

1976—1980 чылдарда амы-дуну амылгы ийи республиканын түдө улагычыларын планнарын кооперастаан бол-ган дугуруту тургусканы Совет Эвилели биле ГДР-нин араалды бараан сарылашын 40 хууга улагычыар аргын боор.

ДУНАЙДА ЧАА ПОРТ
ПРАГА. Чыл бугура беш

миллион тонна чыгыг ажыл-дап кымыр амы үдөп уугу порту чоокку чылдарда Дунай кургустурар. Оон тугуун Дунай парохолостовуну чугу-да төну боуп Словакияны найсыламы Братиславада эгел-дө берген. «Братислава-Паленеско» деп алаан чад порт беш чылдын төчүздө «Хем-далай» хевирин хай тонна чык сөөртө баштайгы судно-ларын хулап алып.

Оң-биле кады порту чык дугури үш черинде дөрт чедир транспорт оруктарыны бүдүн системаны тудуп эгел-ден. Аны бирозинде 300 тон-на чык көдүрө үш порт ара-ларын эштеп тургузар. Чүдү-рө-дугури бугу ажыларын дөдү-бү-биле метанаскө-лө, а ол мыкшак бажырагыи ав-томатчылар баш улур кө-дүргө.

ЮБИЛЕЙГЕ УКТУШУР
БУДАПЕШТ. Венгриянын бугу-рутте черлеринин, тугу-дур-ин коллективтери, госхо-тарын болган кыды ажыл-агыи кооперативтерин ажыл-ишчилери политиктик болган күш-ажыктын уугу ко-дураткучуну бадыйында Уугу Октябрьдин бөдөлөйтө уктучу чөри оор. Төгүгүдү хөне алаар бугурутуп чедик-чилерин кымыры-биле со-циалистик бугурутте чарышын

калбартын чоруткан, күш-ажыкты чаа тивлекелер дуга-йын, Октябрь мурнууң ху-дөлдөдөрүн чедикшикери күссөдүн турарын дугайын Төрөн чуртка олар иштөкөн.

Заволякын демір-оручула-рын күш-ажыктын бугуруткү-дүн бөдөдүн турган, сес ай-нын планы ажык күссөдүн, чүдү-рутте болган дугурутте үе-лиде вагонарнын турар үе-лин уугу-биле кызырған. Ол чорукка улап дуаламчыны оларга Чоп деп кыгылаар чоо-гурун станциясында совет де-мир-оручулар көргүскөн. Олар Уугу Октябрьдин 60 чыл оюнга алдар болурун соци-алистик чарыш дугайында ке-рөөн боттарыны бөшп өрү-бө-дө чарыш алганыр.

ССРЗ-ГЕ СУДНО
ВАРШАВА. Востерплатте мадыларын атыг Даньски-нин судно тугар верфинде баа бир суднодо совет салгы флотун тугун аскап. Верфи-нин корабль тугукулары Со-вет Эвилелинче балык тугар, эртем-ишчилел, өөрөдө болган өскө-даа эн-не аям-бү-рү 350 суднуво ам чорудуп берген. Пөдмө сугарынгга балы-кы туарыгга таарыштыр туткан универсалды траулдер улуг үнөлдөшкыи алган.
(СЭТА).

ПХО-нуң Төп чөвүлелинң медеглели

ДАМАСК. Совет Эвилелинче Палестинаны хостаарында организацяны (ПХО-нуң) делегацияны чоокка чаа аны-сорууун түнөлдөргө сеткил ханымшыкын ПХО-нуң Төп чөвүлели илереткен. Ол аны-чорук үеинде Палестина-нык араб улазуун национал эргелеринге, чүдү-даа мур-унда, бөдүн хамаарышас күрөткөдүн тургузуп алгырына болган бөдүн чуртунче ош кедринге оон эргелеринге хад-дарыштыр Совет Эвилелинче өскөрүш чок тургузуп баа катап бадыйкан. Палестина-нык араб улазууга Совет Эвилелинче үргүлчү көргүзүп тур-гар дуаламчыны сеткил ханымшыкын Төп чөвүлел база илереткен.

Төп чөвүлелин хуралын хандыгынынын сөздө Палестина-нык Национал чөвүлелин даргалы Хале аль-Фахум парлада конференцияда медеглел кылган ол дугайын айтыган. Хурага Чоокч Чөн чүк талаалы-биле АКШ-тын

курдепартаментиный меде-глелин чугалашып көргөн деп, ында медеглел. Ол медеглелде Палестинаны араб улазуу-нун национал эргелерин, оң иштинде бөт бажырагыи-нга болган хөйгө талаалы-биле бөдүн кара чаагы гөрө-лекчи болуп Палестинаны хөв-тарынның организацяны удуруткы-биле бөдүнчү хам-маарышас күрөткөдүн тургу-зарыгга эргейи тоон көрбөн деп оюулап медеглел.

Барыны үдөлдө христиан күштерге дуа көргүзери-биле күнүнүн алган, Израильди боо-чөпсөккөт ажык хогаар-дашкынын калбарканынын түнөлдөдө Ливаннын мурнуу чүгүде тургустуңу келген байдалдын аныкчалык ПХО-нун дөдө органы айтыган. Ол хөдөлдөшкыин Ливанга тайбынын катап тургустарын бөдүрбөшкөү улашкан деп, Төп чөвүлел санаан.

Ливаннын мурнуу чүгүдө Израильди амыг агрессияны бугу араб панияга айкыдыг

бооп турар деп, ол медеглелде оюулап медеглел болган изра-иль агрессияны ойтур ша-варыгга удураагышыкын палестин шимчөшкыинге араб чурттарын талаалы-биле дуа көргүзөдөрүн эргөжөк чү-гүлдүн ында айтыкан.

Израильди эжелеп алган черлеринде байдалы база чугалашып көргөн, Израиль эжелөшкыинге улур, хөйгү болуп бөдүнчү национал эргелерин чедип алып дөш деми-седдин хевирлери калбартын чорударыгче Палестинанык араб улазуун Төп чөвүлел кыл-гырган.

БИРУТ. Американын Каттышкы Штаттары Израильди ажык-биле деткип турар бол-ган оон эрге-ажыктарынын дугайында Израильдин бөдүн-дө бөш артыкка агыш сал-дып турар деп, Палестинаны хостаарынын организацянынын шериг киданынын эргел-ежыңи З. Мохсен медеглел. Вашингтонун сөстөрүнө бол-ган алашкынырынга, а ол

ШИ Н

ДЕЛЕГЕЙ БО ЖУННЕРДЕ

ВАЛЬДАХАЙМНЫҢ ЧУГААЗЫ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). СЭКИ ТК-нын Чыгыне секретари, СССР-нин Дээш Советинин Президиумунуң Аргаама Л. И. Брежнев-биле бесөлдөшкыи дугайында медеглели КНО-нун чыгыне секретари К. Вальд-хайм 30-Би-Си деп америк радиотелевизион кампани-янынын программасына чүве чугалааш кылган.

Делегейде политиктик кли-матты улам ийи кижилери-нин аргаларын талаалы-биле мен мурнукуундан артыкка улам-ап эки тура сөрүктү мен, чүгө хэвире Л. И. Брежнев стратегия чөпсөктерин кызы-гаарларынын айтырын шийтирлөрүгө, совет-америк харылдааларда тургустуңу келген бергелери ажык эрте-ринге болган чөпсөктү өндөре бугурури соксалык болган чөпсөктү дугуригиче ула-ган АКШ-биле чаа дугуруткучу-ларын кыдыртып, америк-совет харылдааларда бергелери

ажык өөригиче эң улуг күе-нишкыиери үндөрүгиче совет чакаткы бөдүл күзөлдөш илереткен.

Москвага болган чугала-жымынчылар үнөлдө Л. И. Брежнев болган А. А. Громико амы үдө күштүг бооп турар Вильнюстога дугуруткучула-рын үндөшкөге стратегия чөпсөктү кызыгаарлар дугайында чугалажымынчыгара чедикшикери чедип амы-рыгга Совет Эвилелинче бөдө-лин чыгыс өвөс уда ошалаң демегелдөөр. Ол айтырын шийтирлөрүгиче бис белед бис. мычалла-лаа ол херек чү-гө бистен өвөс, өскө талаалы баа хамааркыр болбай аан деп Л. И. Брежнев медеглел.

«Чоокку Чөн чүкте бай-далын баксырап турарыны салгы чөвөшкыин» Л. И. Брежнев болган өскө-даа совет удуруткучулар илереткен деп, Вальдахайм ошалап де-медглел. «Бир өвөс бурунгаар канын-лаа өскөрдөшкыиннер-болбоп болса, ууур турар чо-руктун чаа айылы чылаш чок деп болдуй СССР барым-далы уламычар чугалааш.

ИСЛАМАБАД. (СЭТА). Пен-джаб мөжуува администра-тивтик төү Лахордан кооп тур-рар медеглел баулар алгыра, аныа Пакистанын улауучу пар-тиянык болган Пакистан-нын национал эвилелинин тала-алашкыныны араалдык боо-чөпсөккөт сөгилдик амышыкылар болган. Оон түнөлдөшкыи бир ийи өдүрүн болган элээн кыш кылг аара-биле ошан бадыланган.

Октябрь 18-те болуп деп тур-рар сонгудалары бот-ботта-рында ууур демисейин турар ийи хол политиктик бугурут-кың араалды эгерин амышыкы соңгудуа мурну-луа кампанианың аныгыры-ны дугайында болган Пакиста-нал политиктик идөөлөйтө чоруту катап агаарынын дугайында алган бауур-биле кылган чаралары сондо бол-ган.

Июль 5-те шериг эргелдөө-ниң сондо хорулаш политик-тигк нөлбөк амыл-чоруду-ган шериг администрация-

ЛАХОРДА СЕГИРЖИП АЛЫШКЫННАР

апын дуаагы-биле сонгудуа хууңге чөдир артык бир ай-ныч дугуруткан чөптөрөп. Ичкээ-даа массалык хөч-чөгөрү ап чорударыны дугайында эрге-чатырларга баштай шийтирилди демонстра-циялары болган митинги-лери чорударын политиктик партияларга хорулаш.

Ларван деп өскө шикесте хорурайга (Сайд монуда) мур-нула премьер-министр чө-рийн З. А. Буттоның талаалы-чылары Пакистанын улауучу партиянынын удуруткучу чөпсөктү чаа тудуп хорула-ныга хураалын, сонгудуа мур-н бис чөргө демір-оруту бускай болган сивал бээр хө-терекселер урөө. Ол шу-тугга демір-орук шимчөшкыи соксал. Ларванга бол-ган корум-чүрүм чөк чорут-кун элээн кыш киреңкылерин позиция тудуп хорулаш.

Шериг администрациянык баштын генерал Бил-уль-Хактын медеглели-биле алы-шык, мурнула премьер-ми-нистр чөрийн З. А. Бутто болган Пакистанын улауучу партиянынын ул удуруткучу-лары шериг трибуналыга суддалып. Туттуруп хорулаш-тырарында эрге-чатырны кара-туралында амылган тур-ган, күрөткөдүн акта-хорө-гилни хуула баймыртыга амылган тургыны болган оларны мурнууда чөгырчөк партияны хөргөглөтө амылааны, а ол мыкшак мар-та болган сонгудаларын түнөлдөп бугурутканы дөш буруудуңу турар.

Секу Турениң дыңнады

НОНАКРИ. (СЭТА). Наймы-залдык болган чуртту өскө-даа чуртаткычлык пунктулары-нын чуртаткы чоуну чылашкы ууур хөдөлдөшкыинге реаксы-лык кижилер күткүтүрүн орал-дашкан деп, Гиневинин пре-зиденти Секу Туре дыңнаткан.

Наймызалдык партия орга-низациларынын удуруткучу-лары чүве чугалааш, реак-ционерлерин чөлөгилчи мур-нула коммерсант болган өрт-түгүгга бугуруткег өвөс дөрү-сөт

деп, президент айтыган. Олар үлөтүр барынарын болган алыш-чөмн оорлан тургалы, экономиктик сабатакты чорудуп болган куруенин салгы четканы суларын турган-нар. Оорлап алган хөй-иштин хөргөткени оон сонда «кара рыноктарга» чыккан өр-тектер-биле салгы турган. И-дыг байлад-биле тургустуңу өсөгөрөш кылган бергө бай-далдар чуртаткы чөпсүн ор-туунага бугуруткег өвөс дөрү-сөт

